

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze

Komisja Prasoznawcza PAN, Oddział w Krakowie

Instytut Nauk o Informacji Uniwersytetu Pedagogicznego
im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

Zakład Dziennikarstwa i Nauk o Mediach Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu
Zielonogórskiego

INTERDYSCYPLINARNA KONFERENCJA NAUKOWA

Miasto starsze niż prasa

KSIĘGA ABSTRAKTÓW

Zielona Góra, 2-4 października 2023

Rada Programowa

- dr Andrzej Buck (kierownik konferencji, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze; Komisja Prasoznawcza PAN, Oddział w Krakowie);
- dr Przemysław Bartkowiak (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze);
- prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach);
- dr hab. Małgorzata Czerwińska, prof. UZ (Uniwersytet Zielonogórski);
- prof. dr hab. Bożena Koredczuk (Uniwersytet Wrocławski);
- prof. dr hab. Małgorzata Mikołajczak (Uniwersytet Zielonogórski);
- dr hab. Grzegorz Nieć, prof. UP (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie);
- prof. dr hab. Czesław Osękowski (Uniwersytet Zielonogórski);
- dr hab. Iwona Pietrzekwicz, prof. UP (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie);
- dr hab. Michał Rogoż, prof. UP (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie);
- Monika Simonjetz (sekretarz – Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze);
- dr hab. Magdalena Steciąg, prof. UZ (Uniwersytet Zielonogórski);
- prof. dr hab. Grażyna Wrona (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie; Komisja Prasoznawcza PAN, Oddział w Krakowie).

Komitet Organizacyjny

- Agnieszka Chuda (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze);
- Małgorzata Domagała (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze);
- Natalia Dyjas-Szatkowska (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze);
- dr Paweł Karp (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze);
- Joanna Kret (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze);
- Ewa Mielczarek (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze);
- Katarzyna Poryszko (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze);
- Natan Wechman (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze).

PROGRAM

2 października 2023

11.00-13.00

REJESTRACJA UCZESTNIKÓW KONFERENCJI Miasto starsze niż prasa
Zwiedzanie Muzeum Ilustracji Książkowej

13.00-13.15

UROCZYSTE OTWARCIE KONFERENCJI

13.15-13.45

prof. dr hab. Jerzy Jarowiecki

Z badań historyka prasy. Prasa we Lwowie w latach 1918-1945

13.45-14.15

dr hab. Władysław Marek Kolasa, prof. UP

(Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)

Tradycje i współczesność polskich czasopism medioznawczych

14.15-15.00

PRZERWA

15.00-15.20

dr Bożena Jaskowska

(Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)

Kierunki badań prasoznawczych w Polsce w świetle prac Komisji Prasoznawczej PAN, Oddział w Krakowie oraz jej organu „Rocznika Historii Prasy Polskiej”

15.20-15.40

prof. dr hab. Grażyna Wrona

(Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)

Aktualizacja, czy nowe spojrzenie na znane fakty?: ludzie prasy w poselskich ławach Sejmu Ustawodawczego 1919-1922

15.40-16.10

DYSKUSJA

16.10-16.30

PRZERWA

16.30-16.50

dr hab. Katarzyna Gajlewicz-Korab

(Uniwersytet Warszawski)

Transparentność własności medialnej w Polsce. Badania porównawcze różnorodności mediów w Europie

16.50-17.10

prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk

(Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach)

Pismo uchodźców politycznych 1968 roku – skandynawska „Kronika poświęcona sprawom polskim” 1971-1985

17.10-17.30

DYSKUSJA

17.30-17.40

ZAKOŃCZENIE OBRAD

3 października 2023

9.00-9.20

dr hab. Krzysztof Wasilewski, prof. PK

(Politechnika Koszalińska)

Polskie czasopiśmiennictwo regionalistyczne. Definicja, stan badań i metodologia

9.20-9.40

dr Sabina Kwiecień, mgr inż. Emanuel Studnicki

(Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)

Odkrywanie prasoznawstwa, czyli czy w badaniach prasy regionalnej warto korzystać z analizy fraz kluczowych

9.40-10.00

dr Przemysław Bartkowiak

(Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze)

Lubuskie czasopisma regionalne w przestrzeni cyfrowej na przykładzie wybranych bibliotek cyfrowych – jako jeden z elementów warsztatu badawczego

10.00-10.30

DYSKUSJA

10.30-11.00

PRZERWA

11.00-11.20

prof. dr hab. Bożena Koredczuk

(Uniwersytet Wrocławski)

„Nauka i Sztuka” (październik 1945 – czerwiec 1948) jako narzędzie propagowania wiedzy o Ziemiach Zachodnich i kulturze regionalnej

11.20-11.40

dr Katarzyna Wodniak

(Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy)

Ziemie Zachodnie w prozie tygodnika „Przyjaciółka” w latach Polski Ludowej

11.40-12.00

dr hab. Aneta Firlej-Buzon, prof. UW

(Uniwersytet Wrocławski)

Komunikacja i informacja w mieście wyzwolonym – zastępcze lub uzupełniające formy prasy we Wrocławiu w roku 1945/1946

12.00-12.30

DYSKUSJA

12.30-13.00

PRZERWA

13.00-13.20

dr hab. Agnieszka Cieślikowa, prof. IH PAN

(Polska Akademia Nauk)

Ziemia lubuska w prasie krakowskiej. Publikacje Mieczysława Turskiego z lat 1958-1965

13.20-13.40

dr Grzegorz Biszczanik

(Lubuskie Towarzystwo Naukowe)

„Grünberger Wochenblatt” – czasopismo miasta i regionu. Rys historyczny

13.40-14.00

dr Jolanta Skierska

(Uniwersytet Zielonogórski)

Wizerunek kobiety w prasie lokalnej w latach 1951-1956 na przykładzie „Gazety Zielonogórskiej”

14.00-14.20

dr Piotr Prusinowski

(Lubuski Teatr w Zielonej Górze)

Zielonogórska Scena Lalkowa w świetle lokalnej prasy. Rys historyczny

14.20-14.50

DYSKUSJA

14.50-15.00

ZAKOŃCZENIE OBRAD

15.00-16.00

Wizyta w Muzeum Ziemi Lubuskiej

4 października 2023

9.00-9.20

dr Andrzej Buck

(Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze)

Nurty i aktualny stan badań nad prasą lubuską (po roku 1945)

9.20-10.05

dr hab. Leszek Zinkow, prof. IKŚiO PAN

(Polska Akademia Nauk)

Starożytny Bliski Wschód w prasie polskiej XIX i początkach XX wieku

10.05-11.30

DYSKUSJA – Dokąd zmierzamy? Sztuczna inteligencja i media

11.30-12.00

PODSUMOWANIE I ZAKOŃCZENIE OBRAD

ABSTRAKTY

dr Przemysław Bartkowiak

(Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze)

Lubuskie czasopisma regionalne w przestrzeni cyfrowej na przykładzie wybranych bibliotek cyfrowych – jako jeden z elementów warsztatu badawczego

Uchwycenie specyfiki Ziemi Lubuskiej wymaga odwołania się do złożonej, bo również polsko-niemieckiej historii regionu. Elementem badawczym, który umożliwi analizę historyczną tego obszaru są czasopisma zarówno polskie jak i niemieckojęzyczne. Planowane wystąpienie ma na celu prezentację wybranych tytułów czasopism regionalnych dotyczących województwa lubuskiego w przestrzeni cyfrowej na przykładzie wybranych bibliotek cyfrowych jako potencjalnego elementu badawczego. Przedstawione zostaną także wybrane działania podejmowane przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze dotyczące współtworzenia Zielonogórskiej Biblioteki Cyfrowej oraz procesu digitalizacji zbiorów w większości czasopism pochodzących ze zbiorów zielonogórskiej ksiąźnicy.

dr Grzegorz Biszczyk

(Lubuskie Towarzystwo Naukowe)

„Grünberger Wochenblatt” – czasopismo miasta i regionu. Rys historyczny

„Grünberger Wochenblatt”, najstarsze czasopismo ukazujące się w przedwojennej Zielonej Górze, swoje początki datuje na 2 lipca 1825 roku. Pierwotnie będące tygodnikiem, bardzo szybko zaskarbiło sobie sympatię mieszkańców nie tylko miasta, ale także regionu, którzy odnaleźć mogli na jego łamach rozrywkę, opowieści, opisy podróży, teksty etnologiczne, wiersze, różnego rodzaju zagadki oraz wiadomości. W XIX wieku gazeta miała opinię najbardziej liberalnej, demokratycznej i lewicowej gazety w całych Niemczech, zaś sam wydawca Levysohn uchodził za najtwardszego demokratę oraz polonofila, który wstawił się za 254 Polakami oskarżonymi w 1847 r. o spisek i próbę wywołania powstania. Kiedy gazeta obchodziła swoją setną rocznicę powstania, jubileuszowe wydanie było ewenementem na skalę całego kraju, gdyż ilością stron oraz swoim nakładem przewyższała zdecydowanie bardziej opiniotwórcze i rozpoznawalne niemieckie tytuły prasowe. Czasopismo z małego miasta „na wschodzie Niemiec” stało się najbardziej poczytnym tytułem prasowym regionu, wspierającym w trudnych momentach historii, przekazującym najważniejsze informacje nie tylko z miasta, najbliższych okolic, ale także świata, będąc niejako oknem na świat.

dr Andrzej Buck

(Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze)

Nurty i aktualny stan badań nad prasą lubuską (po roku 1945)

Rok 2000 zmienił w zasadniczy sposób stan badań nad prasą lubuską. Przyczyniły się do tego badania Andrzeja K. Piaseckiego, w tym: *Przewodnik po prasie województwa lubuskiego* zamieszczony w „Studiach Zachodnich” (2000), *Prasa gorzowska: suplement do monografii* opublikowany w zbiorze „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny” (2000) oraz monografia *Lubuska czwarta władza: środki społecznej komunikacji w województwie lubuskim* (2000). Kierunek wskazują publikacje Krzysztofa Wasilewskiego, m.in. *Rola prasy lokalnej w procesie budowania tożsamości „małych ojczyzn” na przykładzie Ziemi Lubuskiej 1945-1999* (*Komunikologia. Teoria i praktyka komunikacji*, red. E. Kulczycki, M. Wendland, 2012) oraz artykuł *Powstanie i rozwój gorzowskiego subregionu periodycznej komunikacji medialnej (1945-1989)* w „Roczniku Prasoznawczym” (2012). Artykułami poszerzającymi w zasadniczy sposób krąg tytułów, nad którymi rozpoczęto kwerendę („Codzienny Express Zachodni”, tygodnik „Extra”) są teksty zawarte w roczniku Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze „Zielonogórskie Studia Bibliotekoznawcze” (zeszyty 6-10). Także tom *Oblicza prasy Ziem Zachodnich 1945-2012* (2013) oraz kolejny tom *Oblicza prasy zielonogórskiej. Konteksty lubuskie* (2022) zawierają nowe badania, m. in. dotyczące dziennika „Gazeta Nowa”, które są ważne dla badań nad codzienną prasą lubuską, a także jej pełną bibliografią.

prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk

(Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach)

Pismo uchodźców politycznych 1968 roku – skandynawska „Kronika poświęcona sprawom polskim” 1971-1985

„Kronika poświęcona sprawom polskim” ukazywała się początkowo w Kopenhadze, następnie także w Oslo i Sztokholmie w latach 1971-1985. Redagowana przez emigranta 1968 r. prof. dr. hab. Eugeniusza Kruszewskiego skierowana była do inteligencji zamieszkującej głównie tereny Skandynawii. Czasopismo dotąd nie było przedmiotem badań medioznawców. Dopiero po II wojnie światowej napłynęła do Danii nowa fala polskich uchodźców, a największa – polityczna po wydarzeniach w PRL 1968 roku, obejmująca ludność pochodzenia żydowskiego. Kolejna fala emigrantów nastąpiła w latach 80. XX w., potem po przyjęciu Polski w poczet krajów Unii Europejskiej (maj 2004). Trzy ostatnie fale emigracji najwięcej wniosły do kultury, gospodarki i życia społeczno-politycznego Danii. Wśród ubiegających się o azyl przeważali ludzie z wyższym wykształceniem, którzy widzieli potrzebę włączenia się w różne przejawy życia w nowym kraju osiedlenia oraz w opanowaniu języka duńskiego. Obecnie szacuje się, że polska diaspora liczy około 30 tysięcy (łącznie z tymi, którzy przybyli z Polski po 1990 r.). Autorka posługując się głównie metodą jakościowej analizy zawartości zbadała 178 numerów skandynawskiego miesięcznika, a następnie dwumiesięcznika. Badania wykazały, że pismo, pełniło w czasie ukazywania się na skandynawskim gruncie niebagatelną funkcję informacyjną, społeczno-polityczną, edukacyjną i kulturotwórczą, poruszając kwestie związane z polską

historią, kulturą, bieżącym życiem politycznym, naukowym, społecznym i innymi obszarami funkcjonowania naszych rodaków, zarówno na emigracji, jak i w Polsce.

dr hab. Agnieszka Cieślikowa, prof. IH PAN

(Polska Akademia Nauk)

Ziemia lubuska w prasie krakowskiej. Publikacje Mieczysława Turckiego z lat 1958-1965

Od schyłku lat 50. XX wieku znany zielonogórski dziennikarz Mieczysław Turcki zamieszczał w prasie krakowskiej artykuły, opisujące krajobraz, zabytki i rozwój gospodarczy Ziemi Lubuskiej. Turcki już w latach przedwojennych był współpracownikiem krakowskiego koncernu IKC. W latach 50. i 60. ubiegłego wieku nadsyłał zaś materiały do „Gazety Krakowskiej” i „Echa Krakowa”. W referacie zostanie pokrótce przedstawiona jego krakowska publicystyka.

dr hab. Aneta Firlej-Buzon, prof. UW

(Uniwersytet Wrocławski)

Komunikacja i informacja w mieście wyzwolonym – zastępcze lub uzupełniające formy prasy we Wrocławiu w roku 1945/1946

Druki ulotne mają swoje miejsce w historii gatunków prasowych. Obecnie jednak, choćby z powodu braku ciągłości, nie są za takie uznawane. W wyzwolonym przez Armię Czerwoną Wrocławiu, gdzie dokonała się całkowita wymiana ludności, druki ulotne i okolicznościowe spełniały ważną, początkowo nadrzędną rolę w procesie masowej komunikacji. Ich funkcje informacyjne były intensywnie wykorzystywane przez organizatorów życia społecznego, jak i zwykłych uczestników prowadzonej na Ziemiach Odzyskanych akcji osiedleńczej. Referat ma na celu przedstawienie znaczenia druków ulotnych i okolicznościowych wydawanych we Wrocławiu w roku 1945/46 w procesie rozpowszechniania informacji, w szczególności określenie nadawców komunikatów, treści o najwyższym dla osiedlających się priorytecie oraz wyodrębnienie typów druków najpowszechniej wykorzystywanych w celach informacyjnych.

dr hab. Katarzyna Gajlewicz-Korab

(Uniwersytet Warszawski)

Transparentność własności medialnej w Polsce. Badania porównawcze różnorodności mediów w Europie

Podczas wystąpienia zostaną zaprezentowane główne wnioski z I etapu badań europejskiego projektu The Euromedia Ownership Monitor (EurOMo) dotyczące Polski. Celem projektu był monitoring transparentności mediów w krajach Unii Europejskiej (ostatnim etapem badań jest stworzenie mapy powiązań medialnych w Europie i ich transparentności – ostateczny raport zostanie opublikowany w październiku 2023). Celem wystąpienia będzie pokazanie przebiegu badania wraz z barierami, na jakie natrafili badacze w Polsce. Wystąpienie zostanie zakończone

wnioskami dotyczącymi rynku w naszym kraju, ze szczególnym uwzględnieniem barier natury ekonomicznej, prawnej, menadżerskiej.

prof. dr hab. Jerzy Jarowiecki

Z badań historyka prasy. Prasa we Lwowie w latach 1918-1945

Wystąpienie dotyczy najnowszego opracowania zatytułowanego *Prasa we Lwowie w latach (1918-1939)*, które jest naturalnym dalszym ciągiem wydanej w 2019 roku monografii autora pt. *Prasa we Lwowie w okresie autonomii galicyjskiej (1867-1918)*. Z recenzji wydawniczej prof. dr hab. Jolanty Chwastyk-Kowalczyk: (...) Profesor Jerzy Jarowiecki przedstawił nam interesujące, wielowątkowe opracowanie, ważne i potrzebne, analizujące bogaty rynek czasopiśmienniczy wielokulturowego Lwowa, miasta, które przed rokiem 1939 był czwartym co do wielkości ośrodkiem wydawniczo-prasowym w Drugiej Rzeczypospolitej. W naszej pamięci historycznej Lwów zapisał się jako miejsce traumatycznych wydarzeń, skrętnie podsycanych najpierw przez zaborców, a później przez okupantów. To prasa właśnie, będąc bieżącą kroniką wydarzeń, odzwierciedla wszystkie procesy społeczne, w tym w obszarze kultury, polityki, nauce, gospodarki i in. Opracowanie prof. Jerzego Jarowieckiego przywołuje wysiłek redaktorów, dziennikarzy, współpracowników różnych czasopism, dając świadectwo kultury duchowej tamtych czasów i miejsca. Ponadto uzmysławia, że periodyki edytowane we Lwowie w latach 1918-1945 tworzyły w tym okresie liczebnie bogaty, zróżnicowany tematycznie i typologicznie wielofunkcyjny system prasowy, adresowany do różnorodnego kręgu czytelników. Synteza dokonana przez uczonego jest interdyscyplinarna. Wnosi wiele uzupełnień i nowych treści do stanu wiedzy z zakresu medioznawstwa, prasoznawstwa, historii, socjologii, politologii. (...) Jest kompendium wiedzy, które zasili klasykę w naukach społecznych i humanistycznych.

dr Bożena Jaskowska

(Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)

Kierunki badań prasoznawczych w Polsce w świetle prac Komisji Prasoznawczej PAN, Oddział w Krakowie oraz jej organu „Rocznika Historii Prasy Polskiej”

Przedstawiono początki i rozwój „Rocznika Historii Prasy Polskiej”, organu Komisji Prasoznawczej PAN Oddziału w Krakowie, wydawanego przez Polską Akademię Nauk i Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie od 1998 r. Omówiono dzieje periodyku, grono redakcyjne i profile autorów, a także przedstawiono kierunki badań z uwzględnieniem ogólnie obowiązującej periodyzacji prasy. Przeprowadzona analiza wskazuje, iż prasa coraz częściej staje się źródłem, a nie przedmiotem badań, a zawartość czasopisma odzwierciedla interdyscyplinarność badań z zakresu nauk o komunikacji społecznej i mediach.

dr hab. Władysław Marek Kolasa, prof. UP

(Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)

Tradycje i współczesność polskich czasopism medioznawczych

W referacie przedstawiono rozwój polskich czasopism medioznawczych w okresie 1945-2022. Referat składa się z trzech części. W pierwszej omówiono okres 1945-1995, gdzie dokładniej przedstawiono sylwetki i specyfikę 18 czasopism ukazujących się w tym okresie. W części drugiej okres 1996-2004, w którym przeanalizowano rozwój 11 czołowych periodyków tego okresu. W części trzeciej skupiono się na analizie rynku w okresie 2005-2022. W wyniku obliczeń ustalono, że na początku tego okresu (2005) ukazywało się 10 pism medioznawczych, w kolejnych 17 latach złożono 22 nowe, zaś zawieszono 16. W efekcie na końcu badanego okresu pozostało na rynku 16 pism ściśle medioznawczych. Ponadto zidentyfikowano 13 periodyków należących formalnie do innych dyscyplin, lecz systematycznie publikujących treści medioznawcze oraz 11 tytułów z innych dyscyplin, które okazjonalnie drukują treści nt. mediów i komunikacji społecznej. Do badań wykorzystano metody bibliometryczne. Materiału empirycznego do części pierwszej (N1) i drugiej (N2) dostarczył Indeks Cytowań Historiografii Mediów Polskich, zaś jednostką pomiaru był artykuł (N1=10105; N2=3712). Materiał badawczy do części trzeciej dostarczyły analizy danych z Bazy Arianta2 oraz ministerialne lity czasopism punktowanych (2022, 2023). Analizowany zbiór liczył 103 tytuły polskie, formalnie należące do dyscypliny nauki o komunikacji społecznej, mediach oraz korpus 1051 artykułów, które poddano dalszej analizie.

prof. dr hab. Bożena Koredczuk

(Uniwersytet Wrocławski)

„Nauka i Sztuka” (październik 1945-czerwiec 1948) jako narzędzie propagowania wiedzy o Ziemiach Zachodnich i kulturze regionalnej

Miesięcznik „Nauka i Sztuka” wychodził w latach 1945-1948 i było pierwszym powojennym polskim czasopismem naukowym wydawanym na Ziemiach Zachodnich. Redaktorami byli Julian Krzyżanowski i Stefan M. Kuczyński. Tematycznie propagował wiedzę o Ziemiach Zachodnich, pokazując ich piastowski rodowód, zgodnie z doktryną władzy ludowej. Dużo uwagi na jego łamach poświęcono tematyce regionalnej, głównie nauce, sztuce i kulturze. Celem wystąpienia jest omówienie jego zawartości treściowej i analiza formalna, a zastosowanie metod historycznej, bibliograficznej oraz analizy i krytyki piśmiennictwa, pod kątem informacji dotyczących regionu, głównie Ziem Zachodnich pozwoli na pokazanie udziału tego tytułu w kreowaniu historycznej świadomości indywidualnej i zbiorowej czytelników, szczególnie repatriantów ze Wschodu i przesiedleńców z Polski Centralnej.

dr Sabina Kwiecień, mgr inż. Emanuel Studnicki

(Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)

Odkrywanie prasoznawstwa, czyli czy w badaniach prasy regionalnej warto korzystać z analizy fraz kluczowych?

Badaczom prasy obok dyskusji nad kwestiami teoretycznymi towarzyszą poszukiwania metodologiczne. Obecne są pytania: jak badać?, jak wykorzystywać nowe technologie?, co można ulepszyć i jak? Przedmiotem referatu będzie przedstawienie zamysłu projektu badawczego, którego celem jest sprawdzenie, czy w badaniach prasoznawczych, w tym nad prasą regionalną, budowanie medialnych obrazów badanego problemu jest możliwe poprzez opracowanie i użycie odpowiednich fraz kluczowych (przy pomocy narzędzi informatycznych). Równie ważne jest ukazanie, w jakim stopniu przeszukiwanie dowolnego zbioru tytułów prasowych według fraz kluczowych pozwala na przedstawienie czy badany temat jest eksplikacyjny. Prelegenci przestawią wyniki cząstkowych badań. Próbę badawczą stanowi regionalna prasa, w której wyselekcjonowano materiały z wybranymi frazami kluczowymi. Kwalifikowane materiały zostały poddane kodowaniu tj. wieloaspektowemu opisowi wedle m.in. takich kategorii, jak: podstawowy opis parametru tekstu, tematyzacja tekstu, odwoływanie do kontekstów, narracja.

dr Piotr Prusinowski

(Lubuski Teatr w Zielonej Górze)

Zielonogórska Scena Lalkowa w świetle lokalnej prasy. Rys historyczny

Przedstawiciele lokalnej prasy systematycznie informowali czytelników o kolejnych etapach powstawania budynku Sceny Lalkowej, teraz zaś czekają na moment jego otwarcia. To wydarzenie może być punktem wyjścia do refleksji nie tylko nad długą i bogatą historią tutejszego teatru lalek, ale również nad stosunkiem mediów – a w szczególności prasy – do tej formy działalności scenicznej. O tym, że nie zawsze była to łatwa relacja, zaświadcza dialog pomiędzy założycielką pionierskiego w tej dziedzinie teatryku „Cudaczek”, Haliną Lubicz a recenzentem magazynu „Nadodrze”, podpisującym się inicjałem AMI: Kochane Nadodrze! Nie lubię pisać, ale jest mi bardzo smutno, a dlaczego? [...] – pytała słynna aktorka i reżyserka. – Wiem, że jesteś dorosłe, kochane Nadodrze i że może teraz teatr dla dzieci mniej Cię interesuje, ale w „Cudaczkę” – bo tak się nazywa scena lalkowa przy Teatrze Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, pracują dorośli ludzie – aktorzy, którzy również zasługują na słowa krytyki czy pochwały. [...] Dziennikarz odpowiedział na ten list: Z dużą skruchą muszę się przyznać do winy. W swych dotychczasowych *Zapiskach* pominąłem zupełnie zielonogórski teatr dla dzieci, ściślej mówiąc scenę dla dzieci przy Państwowym Teatrze Ziemi Lubuskiej [...]. w swej dotychczasowej pracy [„Cudaczek”] prezentuje wszystkie te elementy, które sztukę lalkarską cechują w ogóle. Świadczą o tym coraz to lepsze przedstawienia, coraz wierniejsza publiczność, której zazdrościć może każdy teatr dorosły. Radzę się o tym przekonać osobiście, by w najbardziej nieskazitelnej formie poznać magię teatru. Z jednej strony podkreśla się rolę, jaką lalkarze pełnią w dostarczaniu najmłodszym widzom dobrej, a zarazem wychowawczej rozrywki, z drugiej natomiast tę dziedzinę sztuki traktuje się

często z mniejszą powagą niż osiągnięcia sceny dramatycznej – ta ambiwalencja pozostała w mniejszym lub większym stopniu obecna w lokalnej prasie. Celem niniejszego referatu będzie prześledzenie dziejów zielonogórskiej Sceny Lalkowej przez pryzmat tego, co na przestrzeni lat pisali na jej temat lokalni dziennikarze.

dr Jolanta Skierska

(Uniwersytet Zielonogórski)

Wizerunek kobiety w prasie lokalnej w latach 1951-1956 na przykładzie „Gazety Zielonogórskiej”

Spółeczny wizerunek kobiet w okresie powojennym uległ znaczącym przemianom. Oprócz tradycyjnych ról matek, żon i gospodyń domowych, zaczęły one coraz liczniej podejmować pracę zarobkową, a także uczestniczyć w życiu społeczno-politycznym. Przemiany te, po części wynikające z konieczności życiowych i aspiracji samych kobiet, były też rezultatem oczekiwań nowych władz w stosunku do tej grupy. Odzwierciedlenie tych tendencji można zaobserwować w mediach, w tym także w prasie, które po 1945 roku były wykorzystywane jako narzędzie do kreowania odpowiednich postaw i opinii wśród czytelników (tzw. propaganda pozytywna). Artykuły publikowane na ich łamach często prezentowały zatem sylwetki kobiet-aktywistek społecznych, kobiet-przodowniczek pracy, czy też kobiet-działaczek partyjnych. W referacie zostanie przedstawiony wizerunek kobiety, kreowany na łamach „Gazety Zielonogórskiej” w latach 1951-1956.

dr hab. Krzysztof Wasilewski, prof. PK

(Politechnika Koszalińska)

Polskie czasopiśmiennictwo regionalistyczne. Definicja, stan badań i metodologia

Tematem referatu będzie analiza dotychczasowego stanu badań nad polskim czasopiśmiennictwem regionalistycznym. Przede wszystkim podjęta zostanie próba wypracowania wspólnej definicji tego zróżnicowanego segmentu prasy. Mieszczą się w nim bowiem periodyki naukowe, popularne, wydawane przez stowarzyszenia, instytucje samorządowe i centralne. Także tematyka występująca na ich łamach wymyka się prostym opisom. Następnie, ocenie poddany będzie stan badań, jak również zaproponowane zostanie nowe podejście metodologiczne.

dr Katarzyna Wodniak

(Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy)

Ziemie Zachodnie w prozie tygodnika „Przyjaciółka” w latach Polski Ludowej

Kazimierz Koźniewski w szkicach o pismach społeczno-kulturalnych 1944-1950 *Historia co tydzień* zwracał uwagę na trzy odmienne gatunkowo propozycje prasowe, które odniosły w Polsce Ludowej szczególny sukces czytelniczy. Poza „Przekrojem” i „Polityką” była to „Przyjaciółka” – najbardziej popularna, adresowana do najszerszych kręgów odbiorczych, które dopiero rozpoczynały udział w ogólnej, nie folklorystycznej kulturze narodowej. Swą kulturotwórczą funkcję realizowała m.in. dzięki obficie drukowanej na łamach oraz omawianej w rubryce recenzyjnej prozie. W latach 1948-1989 było to blisko 1700 powieści i krótszych narracji zamieszczanych w „odcinku” literackim oraz idące w tysiącach noty i omówienia nowości książkowych. W kręgu zainteresowań masowego ogólnopolskiego pisma kobiecego znajdowała swoją reprezentację tematyka Ziem Zachodnich (w czasie stalinizmu w utworach J. Hena, J. Kurczaba, A. Seghers), popularyzowało ono także twórczość pisarzy tego obszaru (m.in. I. Dowgielewicz, Z. Morawski, J. Olczak, E. Pauksza, Z. Trziszka). W referacie przedstawiona zostanie formalna i treściowa analiza zgromadzonego materiału.

prof. dr hab. Grażyna Wrona

(Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)

Aktualizacja, czy nowe spojrzenie na znane fakty?: ludzie prasy w poselskich ławach Sejmu Ustawodawczego 1919-1922

Powrót Polski w 1918 roku na międzynarodową arenę uaktywnił wszystkie istniejące w kraju siły polityczne, pragnące współdecydować o przyszłym kształcie ustrojowym państwa. W dyskusjach, jako twórcy komunikatu politycznego lub jedynie jako dysponenci medium masowego czyli prasą (kanałem) coraz większą rolę zaczęli odgrywać dziennikarze, wydawcy, redaktorzy, publicyści. Daje się wówczas zauważyć zjawisko pewnej parlamentarnej emancypacji ludzi prasy. Dziennikarz był już nie tylko pośrednikiem między politykami, a społeczeństwem, stawał się aktorem politycznym, działającym na głównej scenie politycznej. Wszak i tę grupę zawodową cechowało duże polityczne zróżnicowanie, zaś przewagą było, że w komunikowaniu dysponowali oni potężnym dziennikarskim orężem, czyli umiejętnością oddziaływania na społeczne nastroje oraz emocje. I taka też była ich droga do politycznego sukcesu, czyli uzyskania mandatu do Sejmu Ustawodawczego, którego uroczysta inauguracja obrad miała miejsce 10 lutego 1919 roku. W poselskich ławach zasiadło wówczas 231 reprezentantów zakwalifikowanych do grupy „ludzie prasy”, co stanowiło ok. 55% ogółu posłów.

dr hab. Leszek Zinkow, prof. IKŚiO PAN

(Polska Akademia Nauk)

Starożytny Bliski Wschód w prasie polskiej XIX i początkach XX wieku

Problematyka starożytnego Bliskiego Wschodu na łamach polskiej prasy XIX i XX wieku to prowadzony od wielu lat autorski projekt badawczy, którego celem jest rekonstrukcja paradygmatu recepcji starożytnego Orientu (Egipt, Lewant, Mezopotamia) w czasopiśmiennictwie polskim wskazanego okresu. Dziewiętnaste stulecie nazywane bywa „wiekiem archeologii”; niestety Polacy ze względu na uwarunkowania polityczne w bardzo umiarkowanym zakresie uczestniczyli w swoistym wyścigu naukowym i wykopaliskowym, skierowanym ku tamtym terenom, nie wzbogacały się także w starożytne zabytki krajowe, kolekcje muzealne, przynajmniej w skali porównywalnej z Europą zachodnią. Obserwowano i odnotowywano wszakże tę problematykę i różne jej konteksty, zwłaszcza na łamach ówczesnej prasy, zarówno naukowej, jak popularnej. W rozmaitych tytułach prasowych publikowano ponadto na przykład względnie liczne – krótsze bądź dłuższe – relacje polskich podróżniczek i podróżników na Wschód, zawierające dygresje o dziedzictwie tamtych starożytnych cywilizacji. Wystąpienie jest próbą podsumowania rezultatów dotychczasowych kwerend i wskazania dalszych kierunków oraz perspektyw badań.

Organizator

BIBLIOTEKA
**NOR
WID**

Partnerzy

Komisja Prasoznawcza
Oddział w Krakowie

UNIWERSYTET
PEDAGOGICZNY
IM. KOMISJI EDUKACJI
NARODOWEJ W KRAKOWIE

Instytut Nauk
o Informacji
Uniwersytet Pedagogiczny

UNIWERSYTET
ZIELONOGÓRSKI

Patronat honorowy

Patronat Honorowy Marszałek
Województwa Lubuskiego
Elżbiety Anny Polak

Lubuskie
Warte zachodu

Patronat medialny

PRZEGLĄD
BIBLIOTECZNY

Zielonogórskie Studia
Bibliotekoznawcze

BIBLIOTEKARZ
LUBUSKI

www.konferencja.norwid.net.pl

www.biblioteka.zgora.pl

www.facebook.com/biblioteka.norwida

ZREALIZOWANO PRZY POMOCY FINANSOWEJ WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO